

Novena Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra (Barcelona, 9 i 10 de novembre de 2023).

—La Novena Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra, celebrada els dies 9 i 10 de novembre de 2023, sota el títol «Afavorim la comprensió de la llengua catalana entre els estudiants internacionals: estratègies i recursos». La jornada va girar al voltant de la importància del sistema universitari català com a fonament per a preservar i enfortir la llengua pròpia i va ser un fòrum marcat per la reflexió i la presentació de propostes per fomentar l'ús de la llengua catalana entre els estudiants internacionals. Com ja és costum, en les jornades de la Càtedra Pompeu Fabra (CPF) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), la trobada anual va destacar per la profunditat dels debats i la diversitat de mirades que es van aportar, cosa que reafirma la rellevància d'aquesta Càtedra com un espai crucial per a la reflexió acadèmica i el diàleg interdisciplinari.

El 9 de novembre, a l'Institut d'Estudis Catalans, Laia de Nadal, rectora de la Universitat Pompeu Fabra; F. Xavier Vila, secretari de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i M. Teresa Cabré, presidenta de l'Institut d'Estudis Catalans, van donar el tret de sortida a la jornada amb l'acte d'inauguració. Seguidament, Rosa Estopà, directora de la Càtedra Pompeu Fabra, donà la benvinguda als assistents i va obrir formalment la jornada posant de manifest la importància de buscar estratègies per afavorir una integració lingüística plena a les universitats catalanes, un tema que és transversal i que afecta totes les àrees de coneixement. A continuació, Josep Capdeferro, delegat de Mobilitat Internacional de la UPF, va impartir la conferència inaugural, titulada «L'hospitalitat, un repte que transcendeix la política universitària». Capdeferro va destacar la importància d'una rebuda lingüística acollidora i atenta, que promogui la inclusió i la comprensió del català entre els estudiants internacionals.

L'endemà, les activitats es van traslladar a l'Auditori Mercè Rodoreda del campus de la Ciutadella de la UPF. El dia va començar amb la conferència «Miti attorno al multilinguismo» de la Dra. Rita Franceschini, directora de la Unitat d'Estudis de Llengües de la Universitat Lliure de Bozen-Bolzano, qui va detallar i rebatre diferents mites entorn del multilingüisme, com ara el fet que retarda el desenvolupament del llenguatge dels infants o el fet que una persona bilingüe coneix les dues llengües per igual. A continuació, Alba Pérez Xaus, psicòloga especialitzada en l'ensenyament de català per a adults i professora col·laboradora de la UOC, va oferir una ponència sobre «La confiança lingüística i la participació a l'aula dels estudiants internacionals», en la qual va posar en relleu la necessitat de generar un entorn de confiança perquè els estudiants no catalanoparlants participin activament a classe. Així, segons Alba Pérez, el rol del docent ha de ser facilitador i orientador i s'han de posar en acció tant estratègies que motivin la seguretat de l'estudiant, com recursos que fomentin la participació: jocs de rol, projectes creatius, etc.

La jornada va culminar amb una taula rodona moderada per Teresa Monllau, professora del Departament d'Economia de la UPF. La discussió va comptar amb la participació de diversos experts en polítiques lingüístiques i educació: Marta de Blas, cap del Servei de Llengües i Terminologia de la Universitat Politècnica de Catalunya; María Naranjo, directora d'Idiomes UPF; Carles Plasencia, tècnic de la Secció de Dinamització del Servei de Llengües i Política Lingüística de la Universitat de València; Maria Casals, coordinadora del Pla d'Acollida de Llengua i Cultura Catalana de la Universitat de Barcelona; Martí Freixas, lector de català a la Universitat de Leipzig, i Andreu Pulido, cap del Servei de Llengües Modernes de la Universitat de Girona. Els ponents van compartir experiències i estratègies per fomentar l'ús del català entre els estudiants internacionals, i van subratllar la importància de no renunciar a impartir classes en català tot i la presència d'estudiants de diverses llengües. També, es van exposar els plans lingüístics de les diverses universitats representades i es van presentar iniciatives en favor de llengua catalana, cosa que va permetre recollir i compartir projectes de bones pràctiques i posar de manifest aquells esculls que es poden millorar.

La cloenda de l'esdeveniment va ser una oportunitat per reflexionar sobre les discussions i les propostes plantejades durant la jornada, deixant una porta oberta a futures iniciatives i col·laboraci-

ons per continuar promovent la llengua catalana tant dins del territori com en l'àmbit internacional. Les aportacions i els debats generats durant aquests dos dies seran, sens dubte, una font de recursos i inspiració per a tots aquells que treballen en la defensa i la promoció del català. Podeu veure els vídeos sencers de la jornada a la pàgina web de la CPF (<<https://www.upf.edu/web/cate-drapompeufabra/novena-jornada>>) i també se'n publicaran les actes, que es podran trobar a la mateixa pàgina web.

Laia VIDAL SABANÉS
Universitat Pompeu Fabra

Convegno Studi Liguri e del Mediterraneo per Fiorenzo Toso (Accademia Ligure di Scienze e Lettere di Genova, 9 novembre 2023). — La ricerca accademica sulle varietà liguri ha visto una crescita importante sin dagli anni '90, in particolare per ciò che concerne la storia, la letteratura e la linguistica, soprattutto negli ambiti del lessico —in particolare dell'etimologia— e della fonetica, ma anche della sociolinguistica, della lessicografia e più recentemente della fraseografia. Fiorenzo Toso (Arenzano, 1962-2022) è una delle figure principali per gli ambiti qui nominati: sin da giovane si interessò al proprio dialetto, alle varietà limitrofe e al legame storico della Liguria con altre regioni e Paesi. Il convegno «Studi liguri e del Mediterraneo per Fiorenzo Toso», organizzato da Erica Autelli e Marta Galiñanes Gallén, si è posto l'obiettivo di ricordare alcuni dei contributi più rappresentativi di Fiorenzo Toso, dar conto del suo ingente lavoro scientifico e fornire nuovi spunti a futuri studiosi delle varietà liguri. Dato l'ampio ventaglio di interessi del Professore, si è presentato uno sguardo d'insieme su alcuni dei temi a lui più cari: storia, letteratura (con focus sulla poesia) e *in primis* linguistica in riferimento alle parlate liguri (in particolare del genovese e del tabarchino). Sono state inoltre trattate le minoranze linguistiche in Italia indagate da Toso.

All'incontro hanno partecipato numerosi studiosi italiani e stranieri (cf. anche Bonetti 2023). Il programma aveva previsto delle relazioni di circa 10 minuti, quasi interamente in italiano; non sono mancati tuttavia esempi in genovese. Gli ospiti hanno potuto seguire online (tramite la piattaforma Zoom) e in presenza tra le 14:00 e le 18:15. Si è potuto assistere alle parole di benvenuto da parte dell'Accademia Ligure di Scienze e Lettere di Genova, dell'organizzatrice e responsabile scientifica in loco Erica Autelli, di Claude Passet, presidente dell'Académie des Langues Dialectales del Principato di Monaco e dell'Assessore del Comune di Genova Paola Bordilli, seguite dagli interventi dei figli di Fiorenzo Toso, Pietro e Giorgio, che hanno ricordato l'immenso lavoro del padre, tra cui l'importante opera in sette volumi *La letteratura ligure in genovese e nei dialetti locali: profilo, storico e antologia* (2009). Marta Galiñanes Gallén, collega e la compagna di Fiorenzo Toso, ha riassunto il percorso del *DESGEL* (cf. ad es. Toso 2019a e 2023a, b), di cui è recentemente stata pubblicata la lettera N (Toso 2023b), curata da lei stessa e da Marta Toso, figlia del Professore. Si è poi passati alla parte letteraria, con una presentazione del poeta genovese Alessandro Guasoni che ha evidenziato l'efficienza immediata della piccola grammatica *Il genovese in tasca*, pubblicata nel 2010 con Fiorenzo Toso, contenente utili consigli per la comunicazione orale. Inoltre è stata presentata l'edizione critica del *Cavalli* di Toso (2021), un'opera unica nel suo genere, a cui Toso stesso teneva molto. L'editore e scrittore Piero Cademartori ha sottolineato il ruolo decisivo del Professore per la sua casa editrice genovese, in cui Toso aveva fondato una collana di poesie liguri, dove aveva pubblicato lui stesso delle poesie (Toso 2015a, 2019b). Conclude la prima sezione del convegno l'amico e grande studioso dell'italiano Massimo Fanfani, che riprende le *Parole e viaggio* (Toso 2015b), spiegando come Toso avesse analizzato nel concreto le etimologie liguri, smentendo altre ipotesi avanzate nel tempo poco attendibili. Dopo la pausa caffè